

چترهای ژله‌ای شناور در آب

آفتاب‌گریزها

هم‌چنین، وجود سلولهای حساس به نور باعث می‌شود که در روزهای آفتابی عروس دریایی مهاجرت عمودی داشته باشد و به عمق برود. ولی هنگام غروب روزهای ابری، در سطح آب به سر می‌برد.

عروسهای دریایی نقش بسیار مهمی در اکوسیستمهای دریایی دارند و از اعضای مهم جمعیت آب‌زیان «پلانگ»^۱ این اکوسیستمها هستند. این جان دار دریایی، مانند شقایق دریایی و مرجان‌ها، در طبقهٔ جاوری «کنیداریا»^۲ قرار می‌گیرد.

شناور یا ساکن

ساختمان بدن عروس دریایی شبیه یک چتر باز شده و یا یک چتر نجات است. بین لایه‌های سلولی بدن آن، مادهٔ لزج و ژلاتینی وجود دارد که نام «ماهی ژله‌ای»^۳ از آن گرفته شده است. بدن عروس دریایی تقریباً از ۹۵ درصد آب، چهار درصد نمک و یک تا دو درصد پروتئین تشکیل شده است. عروس دریایی در چرخهٔ زندگی خود دو مرحلهٔ کاملاً مشخص و جدا از هم دارد: در مرحلهٔ اول به شکل کیسه‌هایی کوچک، شناور و بلانکتونی است و در مرحلهٔ دوم به بستری سخت چسبیده و شبیه گیاه است. با مهیا شدن شرایط مناسب اکولوژیکی در اثر تولید مثل عروسهای دریایی گیاه مانند و ثابت، عروسهای دریایی شناور تولید می‌شوند. حرکت و جابه‌جایی این آبی بسیار کند و عامل اصلی جابه‌جایی آن جریانات دریایی است.

دفاع از خود

در سطح تحتانی بدن عروس دریایی، چهار تا هشت بازوی دهانی و گاهی تعدادی رشتهٔ باریک و ظریف در اطراف بخش چتر مانند وجود دارد. در سراسر این رشته‌ها، سلولهای گزنده‌ای وجود دارند که اندام دفاعی و شکار این

قبیل عروسهای دریایی هستند. پس از تحریک شدن و در معرض خطر قرار گرفتن عروس دریایی، این سلولهای گزنده به بدن موجود مهاجم برخورد می‌کنند و سم تزریق می‌شود و طعمه را فلج می‌کند.

در آبهای ایران

در سال ۱۳۸۱، در آبهای دریای عمان و خلیج فارس در سواحل کشورمان، مشکل اکولوژیکی «بلوم»^۴ عروس دریایی مشاهده شد که تهدیدات ذکر شده را به دنبال داشت و علت آن به طور دقیق تعیین نشد. به طور کلی، برهم خوردن تعادل جمعیت یک گونه در یک اکوسیستم می تواند خطرات زیادی را متوجه آن زیستگاه و سایر گونه های ساکن آن اکوسیستم کند.

مصرف خوراکی

بهره برداری از این آبزی و مصرف خوراکی آن به عنوان مکمل غذایی، سابقه دیرینه دارد و قدمت آن در کشور چین به ۱۷۰۰ سال می رسد. علاوه بر مصرف خوراکی، امروزه پزشکان و داروسازان از خواص درمانی این آبزیان استفاده می کنند و با استخراج و موارد لازم برای ساخت داروها، در درمان بیماریهایی نظیر رماتیسم، فشار خون، ناراحتی های قلبی و کمردرد از آنها استفاده می کنند.

از دیاد جمعیت عروس دریایی

در صورتی که به صورت ناگهانی جمعیت نوعی عروس دریایی افزایش یابد، ممکن است سبب کاهش کارایی ادوات صیادی شود. عروسهای دریایی تحت تأثیر جریان آب به تورهای ماهی گیری برخورد می کنند و باعث مسدود شدن چشمه های تور می شوند. از طرف دیگر، با سنگین کردن تورها هنگام جمع کردن و خروج تور از آب ممکن است باعث تخریب تور صیادی شوند.

تأثیر منفی دیگر را می توان در رقابت غذایی عروس دریایی با برخی از آبزیان دیگر به دلیل رژیم غذایی مشابه دانست. این جانوران بی مهره، عموماً از پلانکتونها تغذیه می کنند. از آن جا که سخت پوستان و بسیاری از ماهیان اقتصادی در زمان نوزادی و لاروی به صورت پلانکتون جانوری زیست می کنند، این احتمال وجود دارد که به وسیله عروس دریایی خورده شوند و بدین ترتیب، احیا و بازسازی ذخایر آنها با مشکل همراه شود. از طرف دیگر، با تغذیه از فیتوپلانکتونها و زئوپلانکتونها، رقیب غذایی آبزیانی خواهند بود که آنها نیز از همین موجودات تغذیه می کنند.

پی نوشت

۱. بخش سطحی و میانی آب دریاها و اقیانوسها

2. Cnidaria

3. Jellyfish

۴. افزایش تراکم و جمعیت یک گونه در اکوسیستمی خاص

منابع

۱. دریانبرد، غلامرضا (۱۳۸۳). عروس دریایی و بلوم آن در ایران. موج سبز، سال چهارم، شماره ۱۸.

2. Barnes, R.D. 1987. Invertebrate zoology.

Sanders college publishing, pp:893.

3. Mills, C.E. 2001. Jellyfish blooms: are populations increasing globally in response to changing ocean conditions? Hydrobiologia 451 (Dev. Hydrobiol. 155): 55-68